

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 31, No 1 (1980)

Υπεύθυνοι σύμφωνα με το νόμο	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Επιστημονικό Συμβούλιο: 5410/19.2.1975	
Πρωτοδικείο: Αθηνών	
Πρόεδρος για το έτος 1979:	
Κων. Τσιλιανός	
ΕΚΔΟΣΗ: Έκδοται από αμετάκλητα πενήτα	
μηνιαία συνεκτεταμένη επιτροπή (Σ.Ε.)	
μελών της Ε.Κ.Ε.	
ΥΠ/ΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Ο Πρόεδρος της	
Σ.Ε. Λογικής Επιστήμης, Ζαλοκώστα 30,	
Χαλάνδρι, Τηλ. 6823459	
Μέλη Συν. Επ:	
Χ. Παπαδόπουλος	
Α. Σαμάνης	
Ι. Δημητριάδης	
Α. Σαραβάνος	
Στοιχειοθεσία: Έκδοση:	
ΕΠΙΤΑΛΟΦΟΣ Ε.Π.Ε.	
Αρδείο 12 - 16 - Αθήναι	
Τηλ. 9217513 - 9214820	
ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Αθήναι	
Ταχ. Διεύθυνση:	
Ταχ. θυρίδα 546	
Κεντρικό Ταχυδρομείο	
Αθήναι	
Συνδρομολογία:	
Ετήσια Επιστημονική	δρχ. 300
Ετήσια Επιστημονική	* 450
Ετήσια Επιστημονική	* 100
Ετήσια Επιστημονική	* 150
Τμήμα Επιστημονικών	* 75
Επιστημονικών	* 500
Address: P.O.B. 546	
Central Post Office	
Athens - Greece	
Redaction: L. Ffstathiou	
Zalokosta 30,	
Halandri	
Greece	
Subscription rates:	
(Foreign Countries)	
\$ U.S.A. 15 per year.	

Δελτίον

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
ΤΟΜΟΣ 31
ΤΕΥΧΟΣ Ι

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ
1980

Bulletin

OF THE HELLENIC
VETERINARY MEDICAL SOCIETY

QUARTERLY
SECOND PERIOD
VOLUME 31
No 1

JANUARY - MARCH
1980

Επιταγές και έμβασματα αποστέλλονται έπ' ονόματι κ. Στ. Μάλαρη Κτην. Ίνστ. Ύγινης και Τεχνολογίας Τροφίμων, Ίερά όδοι 75, Τ.Τ. 303 Αθήναι.

1ο Έλληνοϊταλικό Συμπόσιο σε θέματα άνθρωποζωνοδόσων (4-8 Φεβρ. 1980)

EKE Ελληνική Κτηνιατρική Εταιρεία

doi: [10.12681/jhvms.21429](https://doi.org/10.12681/jhvms.21429)

Copyright © 2019, EKE Ελληνική Κτηνιατρική Εταιρεία

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Ελληνική Κτηνιατρική Εταιρεία Ε. (2019). 1ο Έλληνοϊταλικό Συμπόσιο σε θέματα άνθρωποζωνοδόσων (4-8 Φεβρ. 1980). *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 31(1), 3–16. <https://doi.org/10.12681/jhvms.21429>

**1ο ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΝ-
ΘΡΩΠΟΖΩΟΝΟΣΩΝ (4-8 Φεβρ. 1980)**

ΟΜΙΛΙΑ

ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΑΤΑΡΙΔΗ

Με μεγάλη μου χαρά αποδέχθηκα την πρόταση που μου εγένετο από το Ίταλικό Μορφωτικό Ίνστιτούτο Αθηνών και την Έλληνική Κτηνιατρική Έταιρεία να τεθεί το 1ο Έλληνο-ιταλικό συμπόσιο επί των ζωοανθρωπονόσων υπό την αιγίδα του Υπουργείου Γεωργίας της Ελλάδος.

Κι' αυτό γιατί πιστεύω ότι τέτοιου είδους έκδηλώσεις, προωθούν την συνεργασία ανάμεσα στους λαούς, υποβοηθούν στην ανάπτυξη της έπιστήμης και δίνουν τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να ανταλλάξουν γνώσεις, πληροφορίες και εμπειρία.

Είμαι βέβαιος ότι ή Έλληνο-Ίταλική έπιστημονική συνάντηση που από σήμερα αρχίζει τις εργασίες της θα καταστήσει ακόμα πιο στενούς τους δεσμούς που υπάρχουν ανάμεσα στην Ίταλική και Έλληνική κτηνιατρική έπιστήμη και να βοηθήσει ουσιαστικά τις προσπάθειες που καταβάλλουν τόσο ή Ίταλία όσο και ή Ελλάδα να θέσουν υπό έλεγχο και να εκριζώσουν από το έδαφός τους νοσήματα τόσο σοβαρά όπως οί ζωοανθρωπονόσοι.

Είμαι γνωστές σε όλους σας οί δυσμενείς επιπτώσεις που συνεπάγεται ή ύπαρξη των ζωοανθρωπονόσων, σε μιὰ χώρα.

Δυσμενείς επιπτώσεις επί της δημοσίας υγείας δυσμενείς επιπτώσεις επί της κτηνοτροφικής παραγωγής.

Η βρουκέλλωση, ή φυματίωση, ή λύσσα, ή υδατίδωση - έχινοκοκκίαση αποτελούν ιδιαίτερα προβλήματα τόσο για τους φορείς προστασίας της δημοσίας υγείας, όσο και για τους φορείς που είναι έντεταλμένοι για την προστασία της υγείας των παραγωγικών ζώων και την αύξηση της κτηνοτροφικής παραγωγής.

Έπειδή το πρόβλημα των νοσημάτων που μεταδίδονται από τα ζώα στον άνθρωπο, είναι στη χώρα μας ιδιαίτερα σοβαρό, ή Κυβέρνηση συνέστησε ειδική Δ/ση Ζωο-ανθρωπονόσων, μέσα στην Κτηνιατρική Υπηρεσία, στην όποια και ανέθεσε την εκπόνηση και εφαρμογή μιās σειράς προγραμμάτων που στόχο τους έχουν να εκριζώσουν από την Ελλάδα τις βρουκελλώσεις, τη φυματίωση των βοοειδών, την υδατίδωση έχινοκοκκίαση τη λύσσα, τη λείσμανίαση και όλα τα άλλα νοσήματα που από το σκύλο και άλλα οικιακά ζώα μεταδίδονται στον άνθρωπο.

Τα προγράμματα καταπολεμήσεως της βρουκελλώσεως και φυματίώσεως των βοοειδών και του μελιταίου πυρετού των αίγοπροβάτων έχουν αρχίσει να

εφαρμόζονται από 5/τίας στην Ελλάδα και ήδη έχουμε τα πρώτα θετικά αποτελέσματα.

Έχει έγγραφει σε ειδικά μητρώα και έχει σημειωθεί το σύνολο των βοοειδών της Χώρας και έχει τεθεί υπό κτηνιατρικό υγειονομικό έλεγχο για φυματίωση και βρουκέλλωση το 30% των αγελάδων μας, με προοπτική το ποσοστό αυτό να φθάσει το 50% μέσα στο 1980.

Συγχρόνως 3.500.000 αιγοπρόβατα, ηλικίας κάτω των 5 ετών έχουν έμβολιασθεί κατά του μελιταίου πυρετού. Στόχος του προγράμματος είναι μέσα στα προσεχή 5 έτη το σύνολο των αιγοπροβάτων μας να είναι έμβολιασμένο και κατά τεκμήριο άνοσο έναντι του μελιταίου πυρετού.

Τα αποτελέσματα της προσπάθειας καταπολεμήσεως των βρουκελλώσεων, σε ότι αφορά τόσο τη δημόσια υγεία όσο και την κτηνοτροφία, είναι απόλυτα ικανοποιητικά.

Τα κρούσματα μελιταίου πυρετού μεταξύ του ανθρώπου μειώθηκαν δύο χρόνια μετά την έναρξη του προγράμματος έμβολιασμού των άμνοερφίων στο μισό. Από 2400 - 2600 κρούσματα που είχαμε την τριετία 1974 - 1976 κατέβηκαν στα 1.316 το 1977 και στα 1.179 το 1978.

Συγχρόνως έχει σημειωθεί μία έντυπωσιακή πτώση σε ότι αφορά τις αποβολές των αιγοπροβάτων λόγω μελιταίου πυρετού. Από τις παρατηρήσεις των περιφερειακών κτηνιατρικών υπηρεσιών και της Κτηνιατρικής Σχολής προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο αριθμός των αποβολών από μελιταίο πυρετό έχει μειωθεί στο ήμισυ με αποτέλεσμα να κερδίζουν οι κτηνοτρόφοι μας περισσότερα από 150.000 άμνοερφία και 7.500.000 λίτρα γάλακτος το χρόνο και να αυξηθεί το ετήσιο εισόδημά τους σημαντικά.

Η λύσσα δεν αποτελεί σήμερα πρόβλημα για την Ελλάδα. Κρούσμα λύσσας σε άνθρωπο δεν έχει σημειωθεί στην Ελλάδα από το 1970. Τα σημειούμενα δε κρούσματα της νόσου αυτής στα ζώα κυμαίνονται τα τελευταία χρόνια από 2 - 3 και είναι έντοπισμένα σε δύο Νομούς της Χώρας.

Το πρόγραμμα εκριζώσεως της υδατιδώσεως - έχινοκοκκιάσεως τίθεται σε πλήρη εφαρμογή από αυτό το έτος. Θα καλύψει σε πρώτη φάση ολόκληρη τη νησιώτικη Ελλάδα και τα ποιμενικά σκυλιά ολόκληρης της Χώρας.

Ειδικά προγράμματα οδηγοί καταπολεμήσεως της υδατιδώσεως - έχινοκοκκιάσεως άρχισαν ήδη να εφαρμόζονται σε συνεργασία με το Μεσογειακό Κέντρο Ζωονόσων στην Κεφαλληνία και τη Λήμνο.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να τονίσω το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Χώρας μας για την ίδρυση και λειτουργία του Μεσογειακού Κέντρου Ζωονόσων, το οποίο ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της Παγκοσμίου Οργάνωσης Υγείας του U.N.D.P. και της Ελλάδος, και στο οποίο συμμετέχουν όλα τα Κράτη της Μεσογείου.

Πιστεύουμε ότι το Κέντρο αυτό θα βοηθήσει ουσιαστικά όλες τις Χώρες της Μεσογείου να αντιμετωπίσουν και θέσουν υπό έλεγχο τις ζωοανθρωπονόσους και τις τροφογενείς λοιμώξεις.

Τελειώνοντας επιτρέψατέ μου να αναφερθώ στους πολιτιστικούς και ιστορικούς δεσμούς που υπάρχουν ανάμεσα στον Έλληνικό και Ιταλικό λαό, δε-

σμούς που θα γίνουν ακόμη στενότεροι και αποδοτικώτεροι μέσα στα πλαίσια της Κοινότητας των Ευρωπαϊκών Λαών της οποίας αποτελούμε και οι δύο μέλη.

Με τη βεβαιότητα ότι το Συμπόσιό σας θα ανταποκριθεί στις προσδοκίες όλων μας, κηρύσσω την έναρξη των εργασιών του και εύχομαι στους έκλεκτούς μας ξένους καλή διαμονή στο τόπο μας και σε όλους τους μετέχοντες καλή επιτυχία.

**ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΕΥΤΟΥ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ, REMO PAOLINI**

**ALLOCUZIONE
DI S.E. L' AMBASCIATORE D' ITALIA, REMO PAOLINI**

Sono lieto di rivolgere il mio saluto ai partecipanti al Simposio dedicato alle antropozoonosi che si apre oggi ad Atene alla presenza di studiosi greci ed italiani.

Non vi è forma di collaborazione culturale migliore di quella che si esplica attraverso il confronto e lo scambio di esperienze fra persone operanti in Paesi diversi ma in settori di ricerca identici o affini: settori per i quali non solo necessaria, ma indispensabile, la reciproca conoscenza del tipo di lavoro da ognuno svolto e delle conclusioni da ciascuno raggiunte.

Se tale confronto e tale scambio di esperienze sono auspicabili in ogni campo della cultura, tanto più sono indispensabili in un settore come quello oggetto di questo Simposio, in cui si rileva la comunanza dei problemi, delle difficoltà, delle ricerche, che tendono a migliorare la vita ed a preservare la salute degli uomini.

La rapidità dei trasporti, la frequenza e l' intensità degli scambi, la facilità dei commerci fra nazione e nazione arrecano, insieme con i vantaggi che tutti conosciamo, una congerie di problemi e pericoli che nessuno scienziato, nessun paese può illudersi di affrontare da solo.

E' proprio in campi come la prevenzione e la lotta alle malattie trasmissibili dagli animali all' uomo, che le prospettive di collaborazione assumono un particolare significato. In questi settori si riscontra quanto la cooperazione scientifica risponda ad un' esigenza sentita dal mondo di oggi e dalla molteplicità delle sue relazioni.

E' elemento positivo che coloro che operano nei diversi settori della ricerca scientifica s'incontrino, mettano reciprocamente a disposizione gli strumenti ed i risultati delle loro ricerche e confrontino le loro esperienze.

A questo primo Simposio italo-ellenico sulle antropozoonosi partecipano numerosi scienziati e studiosi che attingono alla stessa tradizione scientifica. E anche questo un elemento che ci fa guardare con soddisfazione all' ampiezza delle relazioni che nel campo culturale esistono tra i nostri due Paesi ed è di auspicio per il futuro.

Con queste lusinghiere prospettive rinnovo il mio più fervido saluto a tutti ed il mio sincero augurio che il Simposio dia proficui risultati e sia il primo di una lunga serie di incontri scientifici.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

κ. Κ. ΤΑΡΛΑΤΖΗ

Κύριε Υπουργέ,
Κύριε Πρεσβευτά,
Κύριε Διευθυντά του Ίταλικού Ίνστιτούτου,
Κύριοι Καθηγηταί,
Κυρίες και Κύριοι.

Έκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἑταιρείας σᾶς εὐχαριστῶ θερμὰ γὰ τὴν προθυμία μὲ τὴν ὁποία ἀνταποκριθῆκατε στὴν πρόσκλησή μας νὰ παρευρεθεῖτε στὴν σημερινὴ ἑναρξὴ τοῦ Ἱταλοελληνικοῦ Κτηνιατρικοῦ Συμποσίου.

Τὸ Συμπόσιο αὐτὸ ποὺ ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸ Ἱταλικὸ Μορφωτικὸ Ίνστιτούτο τῆς Ἀθῆνας σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Κτηνιατρικὴ Ἑταιρεία ἔχει σὰν ἀντικείμενο τὴν μελέτη μερικῶν ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ἀνθρωποζωονόσους δηλ. τὶς ἀρρώστειες ἐκεῖνες ποὺ μεταδίδονται ἀπὸ τὰ ζῶα στὸν ἄνθρωπο, ὅπως π.χ. τὴν Λύσσα, τὴν Βρουκέλλωση, τὴν Φυματίωση, τὴν Ἑχينوκοκκίαση καθὼς καὶ τὶς ἀρρώστιες ποὺ μεταδίδονται ἀπὸ τὰ μικρὰ κατοικίδια ζῶα (σκυλιὰ, γατιὰ, κ.λ.π.) στὸν ἄνθρωπο.

Εὐκόλα καταλαβαίνει κανεὶς τὴν μεγάλῃ σημασία τοῦ Συμποσίου αὐτοῦ ἂν ἀναλογισθεῖ ὅτι πέρα ἀπὸ τὶς μεγάλες ἐπιπτώσεις ποὺ ἔχουν οἱ ἀρρώστιες αὐτὲς στὴν Δημόσια Ὑγεία, ἔχουν ἐπίσης πολὺ δυσμενὴ ἀντίκτυπο στὴν παραγωγικότητα τῶν ζώων. Καὶ εἶναι γενικὰ γνωστὸ πόση ἀνάγκη ἀπὸ ζωϊκῆς προέλευσης τροφῆς ἔχει σήμερα ἡ σὲ τόσο μεγάλῃ κλίμακα ὑποσιτιζόμενῃ ἄνθρωπότητα.

Στὶς ἐργασίες τοῦ Συμποσίου αὐτοῦ πέρνουν μέρος οἱ διακεκριμένοι Ἱταλοὶ Καθηγητὲς κ.κ.:

Giovanni Ballarini
Aldo Ceccarelli
Renato Farina
Domenico Galassi

ποὺ θὰ ἐκθέσουν τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν καὶ τῆς πείρας τους πάνω στὴν καταπολέμηση τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.

Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πλευρὰ συμμετέχουν οἱ Ἕλληνες καθηγητὲς κ.κ.:

Ὀρέστης Παπαδόπουλος
Εὐθύμιος Στοφόρος καὶ
Κώστας Ταρλατζῆς

οἱ Ὑφηγητὲς κ.κ.:

Κρίτων Σαρρῆς καὶ
Ἰσάκ Μενασέ

καὶ οἱ Δόκτορες κ.κ.:

Μιχαὴλ Βασάλος
Ἀδαμάντιος Φραγκόπουλος
Ἀρίσταρχος Σεϊμένης
Ἰωάννης Παπανικολάου
Γεώργιος Ξένος καὶ
Βασίλειος Χαντζῆς

ποὺ θὰ παρουσιάσουν τὶς προσπάθειες ποὺ καταβάλλονται στὴ χώρα μας γιὰ νὰ πετύχομε τὴν καταπολέμηση τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶχαμε μέχρι σήμερα. Καὶ μπορούμε πράγματι νὰ ποῦμε ὅτι ἐνῶ σὲ ὀρισμένους τομεῖς πετύχαμε πολλὰ, ὅπως θὰ ἀκούσετε ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς ὁμιλητὲς, σὲ ἄλλους μένουν νὰ γίνουν πολλὰ ἀκόμα.

Εἶναι ὅμως αὐτονόητο ὅτι ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν καταπολέμηση τῶν ἀνθρωποζωνόνσων εἶναι μακροχρόνιος, δαπανηρὸς καὶ δύσκολος καὶ ἐπὶ πλέον προϋποθέτει τὴν στενὴ συνεργασία ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων, καθὼς καὶ τὴν συστηματικὴ διαφώτιση τοῦ λαοῦ ποὺ πρέπει νὰ καταλάβει ὅτι χωρὶς τὴν δικὴ του ἐνεργὸν συμπαράσταση δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐκκρίζωσις, ἡ ἐξαφάνισις αὐτῶν τῶν ἀσθενειῶν.

Ἡ πεῖρα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀποδεικνύει ὅτι σήμερα ὑπάρχουν ὅλες οἱ προϋποθέσεις γιὰ μιὰ ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπιση τῆς προσπάθειας αὐτῆς: Ὑπάρχουν δηλ. ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ ἡ Πολιτικὴ Ἑγεία ποὺ παρέχει τὴν ἀμέριστη ἠθικὴ καὶ ὕλικήν συμπαράσταση τῆς στὸν Κτηνιατρικὸ Κλάδο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ κλάδος αὐτὸς ποὺ ἔχει τὰ ἐπιστημονικὰ ἐφόδια, τὸ κῦρος καὶ τὴν θέληση νὰ πετύχει τὴν ἐκκρίζωσι τῶν ἀνθρωποζωνόνσων δηλαδὴ ποὺ σὲ τελικὴ ἀνάλυσις ἔχει τὸ στόχο, τὴν εὐημερία τοῦ Λαοῦ μας.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θὰ ἤθελα νὰ ἀνακοινώσω μὲ μεγάλη χαρὰ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κτηνιατρικὴ Ἑταιρεία στὴν Γενικὴ Συνέλευσις τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1980 ἀνεκήρυξε παμψηφεί τοὺς Καθηγητὲς κ.κ.:

Giovanni Ballarini
Aldo Ceccarelli
Renato Farina καὶ
Domenico Galassi

ἐπίτιμους ἐταίρους τῆς.

Συγχαίρω θερμὰ τοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους καὶ εὐχομαι ἡ συνεργασία ποὺ ἄρχισε σήμερα κάτω ἀπὸ τόσο αἰσίους οἰωνοὺς νὰ συνεχισθῇ καὶ στὸ μέλλον γιὰ τὸ κοινὸ ὄφελος καὶ τὴν πρόοδο τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἰταλικῆς Κτηνιατρικῆς Ἐπιστήμης.

Θά ἦταν ἀσφαλῶς παράλειψη ἐὰν τελειώνοντας αὐτὴν τὴν σύντομη εἰσή-
γηση δὲν ἐξέφραζα τίς θερμότερες αὐχαριστίες τῶν Ἑλλήνων Κτηνιάτρων
πρὸς τὸν ἀξιότιμο Διευθυντὴ τοῦ Ἱταλικοῦ Μορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Do-
menico Gardella πού μαζὺ μὲ τοὺς ἀξιους συνεργάτες του κατέβαλε τόσες
προσπάθειες γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἰου Ἱταλο-Ἑλληνικοῦ Κτηνιατρικοῦ Συμ-
ποσίου πού ἐλπίζω καὶ εὐχομαι νὰ ἔχει μακρὰ καὶ λαμπρὴ συνέχεια.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΘΗΓ. DOMENICO GARDELLA

Ἐξοχώτατοι, κύριοι καθηγητές, κυρίες καὶ κύριοι,

Ἐπιθυμῶ πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ ἀπευθύνω τὸ καλῶς ὀρίσατε πρὸς τίς Ἀρχές
καὶ τοὺς καθηγητὲς πού συγκεντρώθηκαν σήμερα γιὰ τὴν ἐναρξὴ τοῦ ἰου
Ἑλληνο-Ἱταλικοῦ Συμποσίου σὲ θέματα Ζωοανθρωπονόσων.

Ἡ πρωτοβουλία ὀφείλεται στὴ πεποίθησή μας διὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπεκτα-
θεῖ ἡ δραστηριότητα τοῦ Ἰνστιτούτου σὲ ὅλους τοὺς διαφορετικοὺς τομεῖς
τῆς κουλτούρας. Ὅ,τι εἶναι γνωστὸ γιὰ τὴν Ἱταλία (καὶ πιστεύω διὲ τὸ ἴδιο
συμβαίνει καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα) περιορίζεται συνήθως στὸ ἐνδοξο παρελθόν
της, ἐνῶ οἱ γνώσεις τῶν πλουσίων σύγχρονων πολιτιστικῶν ζυμώσεων εἶναι
ἐλλειπεῖς. Γνωρίζουμε συνήθως, τὴ τέχνη, τὴ μουσικὴ, τὸν κινηματογράφο
καὶ κατὰ ἓνα μέρος καὶ τὴ λογοτεχνία τῆς Ἱταλίας, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν συ-
γχροнисμένες πληροφορίες γιὰ τὰ ἀποτελέσματα πού ἔχουν ἐπιτευχθεῖ στὴ δι-
κὴ μου καὶ στὴ δικὴ σας Χώρα, σὲ ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ πεδία. Τὸ Συμπόσιο
ἀποχτὰ ἐπομένως μιὰ σπουδαιότητα καὶ σημασία πέρα ἀπὸ τὴ σύγκριση ἐμ-
πειριῶν σὲ ἓνα εἰδικὸ ἐπιστημονικὸ τομέα. Γίνεται γιὰ πρώτη φορά, ἀλλὰ ἀπο-
τελεῖ ξεκίνημα γιὰ πρωτοβουλίες πού θὰ ἐπεκταθοῦν καὶ σὲ ἄλλους ἐπιστημο-
νικοὺς τομεῖς.

Πρέπει νὰ διευκρινίσω διὲ ἡ πραγματοποίηση τοῦ Συμποσίου ὀφείλεται
κυρίως στὸν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἑταιρείας, ἐξαίρετο ἐπι-
στήμονα, γνωστὸ σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο καθηγ. κ. Κωνσταντῖνο Ταρλατζῆ πού
μᾶς βοήθησε στὴν ὑλοποίηση τοῦ σχεδίου μας καὶ τὸν ὅποιο εὐχαριστῶ θερ-
μὰ. Θερμὲς εὐχαριστίες ἐκφράζω ἐπίσης καὶ στοὺς ἄλλους ἐξαίρετους ἐρευνη-
τὲς καὶ καθηγητὲς τῆς κτηνιατρικῆς ἐπιστήμης, τοὺς πιὸ ἀρμόδιους καὶ ἀπα-
ραίτητους συμβούλους, πού μὲ βοήθησαν γενναιόδωρα καὶ ἀποτελοῦν τὰ σύμ-
βολα τῶν σταθερῶν, στενῶν καὶ ἐπωφελῶν δομῶν, στὸ τομέα αὐτό, ἀνάμεσα
στὴν Ἱταλία καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀναφέρω τὸν καθηγ. Ἰσαάκ Μενασέ, ὁ ὅποιος συνδυάζει θαυμάσια δύο
ἐλληνο-ιταλικά στοιχεῖα: καθηγητὴς ἐλεύθερης διδασχῆς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς
Πίζας, εἶχε ἀναλάβει σημαντικὰ ἐπιστημονικὰ καθήκοντα στὴ Χώρα του καὶ
ἔχει ἀφιερῶσει ὅλη τὴν ἐνεργητικότητά του σὲ μιὰ πλατύτερη ἐπιστημονικὴ

συνεργασία Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδας, ὅπως ἔχουν κάνει ἐξ ἄλλου καὶ ὁ δόκτωρ Μιχαὴλ Βασσάλος ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ βαθὺς γνώστης τῶν ἐπιστημονικῶν προβλημάτων τοῦ κλάδου, ὁ καθηγ. Εὐθύμιος Στοφόρος, λαμπρὸς καθηγητὴς καὶ ἐξαίρετος ἐρευνητής, ὁ δόκτωρ Ἀρίσταρχος Σεϊμένης ποὺ ἀποτελοῦν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Συμποσίου.

Χαίρομαι ποὺ ὁ ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς κ. Σταῦρος Ταταρίδης μᾶς τιμᾷ μέ τὴν παρουσία του, παρὰ τίς πολλαπλὲς ὑποχρεώσεις του καὶ εὐχομαι νὰ εἶναι μαζί μας καὶ στὴ δεξίωση ποὺ θὰ γίνεῖ στίς 9 ἡ ὥρα στὸ Ἰνστιτοῦτο.

Θὰ σᾶς ἀνακοινώσω μὲ συντομία τὸ πρόγραμμα τοῦ Συμποσίου: Αὐριο, Τρίτῃ, οἱ ἐξαίρετοι ἱταλοὶ φιλοξενούμενοι θὰ συναντηθοῦν μὲ τοὺς Ἕλληνες συναδέλφους τους καὶ θὰ μπορέσουν νὰ ἀπολαύσουν μερικὲς φυσικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς ὁμορφίες τῆς Ἀττικῆς.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου θὰ ἀρχίσουν τὴν Τετάρτῃ καὶ θὰ συνεχιστοῦν τὴν Πέμπτῃ καὶ Παρασκευῇ στὴν Αἴθουσα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν. Θὰ ἀρχίζουν τὸ πρωὶ στίς 9 καὶ τὸ ἀπόγευμα στίς 17.

Γιὰ κάθε εἰσήγηση θὰ ὑπάρχει ἡ μετάφραση στὴν ἄλλῃ γλῶσσα.

Τὰ πρακτικὰ τοῦ Συμπόσιου θὰ τυπωθοῦν δίγλωσσα. Τὸ Ἰνστιτοῦτο θὰ θεωρήσῃ τιμὴ του ἂν θὰ συμμετάσχουν στὴν ἔκδοσιν τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας καὶ ἡ ἐξαίρετῃ Ἑλληνικὴ Κτηνιατρικὴ Ἑταιρεία.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΤΗΝΙΑ-
ΤΡΙΚΗΣ ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ
κ. Ι. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗ

Κύριε Ὑφυπουργέ,

Κύριε Πρέσβυ,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Εἶναι γιὰ μένα εὐχάριστο καθήκον, σὰν ἀναπληρωτῆς τοῦ Προϊσταμένου τῆς Κτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ποὺ βρίσκεται ἐκτὸς Ἑλλάδος αὐτὴ τῇ στιγμῇ, νὰ σᾶς ἀπευθύνω αὐτὸν τὸν σύντομο χαιρετισμό.

Στὴν σύγχρονη κοινωνία ποὺ οἱ μετακινήσεις ἀνθρώπων καὶ ζώων ἀπὸ χώρα σὲ χώρα αὐξάνουν καθημερινά, ποὺ ἡ κατανάλωση ζωικῶν τροφίμων ἀκολουθεῖ ἀνιούσα πορεία, ποὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοικιδίων ζώων συντροφιάς γίνεται ὅλο καὶ πιὸ μεγάλη, εἶναι ἐπόμενο ὁ κίνδυνος ἐξαπλώσεως τῶν ζωνοδίων νὰ γίνεται κάθε μέρα καὶ πιὸ μεγάλος.

Οἱ Κτηνιατρικὲς Ὑπηρεσίες τῶν διαφόρων Χωρῶν, γνωρίζοντας τὴν σημασία ποὺ ἔχουν οἱ ζωανθρωπονόσοι γιὰ τὴν Δημόσια Ὑγεία καὶ τὴν Ἐθνικὴ Οἰκονομία καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες, σὲ συνεργασία μὲ τίς Ὑγειονομικὲς Ὑπηρεσίες, γιὰ τὴν περιστολὴ καὶ τὴν ἐκκρίωσή τους, καταστρώνοντας εἰδικὰ προγράμματα γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό.

Τέτοια προγράμματα εφαρμόζει από μερικά χρόνια και ή Ύπηρεσία Κτηνιατρικής του Ύπουργείου Γεωργίας τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν στήν ἐκκρίζωση τῆς φυματιώσεως καὶ τῆς βρουκελλώσεως, ἐνῶ σύντομα θὰ ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογὴ προγράμματος γιὰ τὴν ἐκκρίζωση τῆς λύσσας καὶ τοῦ ἐχينوκόκκου.

Τὸ πρόβλημα τῶν ζωοανθρωπονόσων εἶναι βέβαια ἐθνικό, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὶς σημερινὲς συνθήκες γίνεται καὶ διεθνές. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, Διεθνεῖς Ὁργανισμοὶ ὅπως ἡ Π.Ο.Υ., ὁ Φ.Α.Ο. κλπ. ἀναπτύσσουν ἐντονη δραστηριότητα στὸν τομέα τῶν νοσημάτων αὐτῶν, βοηθώντας τὰ διάφορα κράτη στὴν ἐφαρμογὴ Ἐθνικῶν Προγραμμάτων καὶ ἐνθαρρύνοντας τὴν μεταξύ τους συνεργασία.

Στὰ πλαίσια αὐτὰ ἀνάγεται καὶ ἡ ἱδρυση τοῦ Μεσογειακοῦ Κέντρου Καταπολεμήσεως τῶν Ζωονόσων ποὺ ἐδρεῦει στήν χώρα μας καὶ τὸ ὁποῖο εὐχόμαστε σύντομα νὰ περιλάβει ὅλα τὰ κράτη ποὺ ἐνώνει ἡ Μεσόγειος.

Ἐπίσης στὰ πλαίσια τῆς διεθνοῦς αὐτῆς συνεργασίας νομίζω ὅτι ἐντάσσεται καὶ ἡ σύγκληση τοῦ παρόντος Συμποσίου, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὁποίου εἰδικευμένοι ἐπιστήμονες ἀπὸ δύο φίλες χώρες θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἀλληλοενημερωθοῦν στὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ κάθε μία, νὰ ἀνταλλάξουν γνώση καὶ ἐμπειρία καὶ νὰ καταλήξουν σὲ πορίσματα τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι πολὺ χρήσιμα στὶς ἀρμόδιες Ὑπηρεσίες.

Ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν Κτηνιατρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν δύο γειτονικῶν καὶ φίλων χωρῶν βρίσκεται σὲ πολὺ καλὸ ἐπίπεδο καὶ εἶναι σίγουρο ὅτι θὰ ἀναπτυχθεῖ ἀκόμη περισσότερο στὰ πλαίσια τῆς Ε.Ο.Κ., τῆς ὁποίας ἡ Ἰταλία εἶναι ἰδρυτικὸ μέλος καὶ ἡ χώρα μας σύντομα θὰ ἀποτελέσει τὸν δέκατο ἐταῖρο της.

Ἄλλωστε ἂς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς Ἑλλήνων Κτηνιάτρων ἔχει πάρει τὰ φῶτα τῆς Ἐπιστήμης ἀπὸ Ἰταλικά Πανεπιστήμια, γεγονὸς ποὺ εὐνοεῖ ἀκόμη περισσότερο αὐτὴ τὴν συνεργασία.

Μὲ τὶς σκέψεις αὐτές:

- χαιρετίζω τὸ 1ο Ἑλληνο-Ἰταλικὸ Συμπόσιο Ζωο-ἀνθρωπονόσων, ἐλπίζοντας ὅτι σύντομα θὰ ἀκολουθηθεῖ καὶ ἀπὸ ἄλλα παρόμοια,
- καλωσορίζω στὴ χώρα μας τοὺς διαπρεπεῖς ξένους Ἐπιστήμονες καὶ ἀγαπητοὺς Συναδέλφους καὶ
- εὐχομαι σὲ ὅλους καλὴ διαμονὴ στὴν πόλιν τῆς Παλλάδας καὶ εὐδόωση τῶν ἐργασιῶν σας.

Τελειώνοντας συγχαίρω αὐτοὺς ποὺ εἶχαν τὴν πρωτοβουλία συγκλήσεως τοῦ Συμποσίου καὶ αὐτοὺς ποὺ μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο βοήθησαν τὴν πραγματοποίησή του.

Σὰς εὐχαριστῶ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Τὸ 1ο Ἱταλο-Ἑλληνικὸ Κτηνιατρικὸ Συμπόσιο πού ἐγίνε στὴν Ἀθήνα μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Ἱταλικοῦ Μορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἑταιρείας, εἶχε σὰν ἀντικείμενο τὴν μελέτη τῶν Ἀνθρωποζωνόνων καὶ διάρκεσε ἀπὸ τὶς 4 ἕως τὶς 8 Φεβρουαρίου 1980.

Ἡ ἐναρκτήρια τελετὴ ἐγίνε τὴ Δευτέρα 4 Φεβρουαρίου 1980 στὶς 5 μ.μ. στὴν Μεγάλῃ Αἴθουσα τοῦ Ἱταλικοῦ Ἰνστιτούτου.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου ἐγίναν στὴν Αἴθουσα Συνεδρίων τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν τὴν Τετάρτη, Πέμπτη καὶ Παρασκευὴ 6, 7 καὶ 8 Φεβρουαρίου στὶς 9 π.μ. καὶ στὶς 5 μ.μ.

Σ' αὐτὸ ἔλαβαν μέρος ἀπὸ Ἱταλικῆς πλευρᾶς οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Ballarini, Ceccarelli, Farina καὶ Galassi καὶ ἀπὸ Ἑλληνικῆς α) οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Παπαδόπουλος Ὁρ., Στοφόρος Εὐθ., Ταρλατζῆς Κ. β) οἱ Ὑφηγηταὶ κ.κ. Μενασέ Ἰσάκ καὶ Σαρρῆς Κρίτων καὶ γ) οἱ Δ/ρες κ.κ. Βασάλος Μιχ., Ξένος Γεώργ., Παπανικολάου Ι., Σεϊμένης Ἀρίσταρχος, Φραγκόπουλος Ἀδ. καὶ Χαντζῆς Βασ.

Στὸ Συμπόσιο ἐγίναν πολλὲς ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις καὶ ἐξετέθησαν χρήσιμες ἀπάνσεις πᾶνω στὶς προσφορώτερες μεθόδους καταπολεμήσεως ὠρισμένων ἀνθρωποζωνόνων ὅπως π.χ. εἶναι ἡ Λύσσα, ἡ Βρουκέλλωση, ἡ Φυματίωση, ἡ Ἑχينوκοκκίαση καθὼς καὶ μερικὲς ἀρρώστειες πού μποροῦν νὰ μεταδοθοῦν ἀπὸ τὰ μικρὰ κατοικίδια ζῶα στὸν ἄνθρωπο. Τέλος, ἀναπτύχθηκε ἡ σημαντικὴ προσφορὰ τῶν κτηνιάτρων στὴν προστασία τῆς Δημόσιας Ὑγείας. Ταυτόχρονα, ὁμως, δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ συγκριθοῦν οἱ μέθοδοι καταπολεμήσεως τῶν ἀνθρωποζωνόνων στὴν Ἱταλία καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ βγοῦν τὰ παρακάτω χρήσιμα συμπεράσματα:

Ι. Τὸ Κτηνιατρικὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ προσφορὰ του στὴ Δημόσια ὑγεία. (Εἰσηγητῆς Ἰσ. Μενασέ)

Ἀπὸ τὰ καθήκοντα τοῦ Κτηνιάτρου ἓνα μεγάλο μέρος ἀφορᾷ στὴν προστασία τῆς Δημόσιας Ὑγείας. Στὸν τομέα αὐτόν, στὸν ὁποῖο ἤδη προσφέρει τεράστιες ὑπηρεσίες, ὅπως π.χ. στὴν καταπολέμηση τῶν ἀνθρωποζωνόνων καὶ στὸν ἔλεγχο τῆς ὑγιεινῆς τῶν τροφίμων ζωϊκῆς προελεύσεως, ὁ κτηνίατρος μπορεῖ ἀσφαλῶς νὰ προσφέρῃ ἀκόμα περισσότερα. Ἡ δὲ μελλοντικὴ του προσφορὰ μπορεῖ νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τοὺς ἑξῆς τομεῖς:

- Τὴν ρύπανση τοῦ περιβάλλοντος,
  - Τὴν συγκριτικὴ Ἱατρική,
  - Τὴν ἐπιδημιολογία,
  - Τὴν ἐκτροφή πειραματοζώων,
  - Τὸν ἔλεγχο τῶν φαρμάκων καὶ βιολογικῶν προϊόντων ἀνθρωπίνης χρήσεως,
  - Τὴν μελέτη τῶν παθήσεων τῆς ἀναπαραγωγῆς στὸν ἄνθρωπο.
- Γιὰ περισσότερα καὶ καλύτερα ἀποτελέσματα στὴν προστασία τῆς Δημό-

σίας 'Υγείας στο μέλλον, είναι απαραίτητη ή συνεχής και στενή συνεργασία τῶν 'Ιατρῶν καὶ τῶν Κτηνιάτρων.

II. Λύσσα (Εἰσηγητὲς Aldo Ceccarelli καὶ 'Ορέστης Παπαδόπουλος)

Ὅπως εἶναι γνωστὸ τὰ ἄγρια ζῶα, λύκοι, ἄλεπουδες καὶ τσακάλια) εἶναι ἡ ἀποθήκη τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσας καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ αὐστηρὴ παρακολούθηση τῶν ζώων αὐτῶν στὶς παραμεθόριες περιοχὲς καὶ ἡ ἔγκαιρη ἀνίχνευση τῶν τυχόν σιωπηλῶν ἐστιῶν σὲ τρόπο πού νά μπορεῖ νά διαγνωσθῇ ἔγκαιρα κάθε νέο κρούσμα.

Εἶναι ἀνάγκη ἐπίσης νά γίνεται τακτικὴ ἐπιζωοτολογικὴ ἔρευνα στὰ τρωκτικὰ καὶ στὶς νυκτερίδες, γιὰ τὴν ἔγκαιρη διάγνωση τυχόν ἐστιῶν λύσσας στὰ ζῶα αὐτὰ καὶ τὴν λήψη τῶν ἀναγκαίων μέτρων. Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νά τονισθῇ ἡ μεγάλη σημασία τῆς χρησιμοποίησης τελειοποιημένων μεθόδων στὴν διάγνωση τῆς Λύσσας, καθὼς καὶ ἡ χρησιμοποίηση βελτιωμένων μεθόδων στὴν παραγωγή τῶν ἐμβολίων (Κυτταροκαλλιέργεια) σὲ τρόπο πού νά ἔχουμε στὴν διάθεσή μας ἐμβόλια μεγάλης ἀνοσοποιητικῆς ἱκανότητος μὲ μικρὲς, ἢ ἀκόμα καλύτερα, χωρὶς παρενέργειες. Τέλος ἡ ἐφαρμογὴ συνδυασμένων προγραμμάτων καταπολεμήσεως Λύσσας, Ἐχينوκοκκιάσεως καὶ Λεῖσμανιάσεως, ὅπως γίνεται τώρα στὴ χώρα μας, θά ἐπιτρέψῃ τὴν ἀσφαλῆ καταπολέμηση τῶν παραπάνω ζωοανθρωπονόσων.

III. Παθολογία τῶν οἰκιακῶν ζώων ἀστικῶν καὶ Δημόσια 'Υγεία. (Εἰσηγητὲς Giovanni Ballarini καὶ Κρίτων Σαρρῆς).

Εἶναι πράγματι σημαντικὴ ἡ ἐπίδραση πού ἀσκεῖ ἡ ἀστικοποίηση τῶν ζώων πάνω στὴν ὑγεία τους καθὼς καὶ ἡ ἐπίδρασή της πάνω στὴν Δημόσια 'Υγεία. Συνεπῶς θά πρέπει ὁ Κτηνίατρος πού ἀσχολεῖται μὲ τὰ οἰκιακὰ ζῶα (Σκυλιά, γατιά, ὠδικὰ καὶ ἐξωτικά πουλιά), νά ἀναπτύξῃ συνείδηση ὑγιεινολόγου δηλαδὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν (πού θά μπορούσαν νά ὀνομασθοῦν ἀστικοπάθειες) πάνω στὰ ζῶα, νά ἐνδιαφέρεται καὶ γιὰ τὸν ἀντίκτυπο τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν στὸν ἄνθρωπο.

Σὲ συσχετισμὸ μὲ τὰ παραπάνω θά πρέπει ὅμως καὶ οἱ ἰδιοκτῆτες τῶν οἰκιακῶν ζώων νά καταλάβουν ὅτι πέραν τῶν ὑποχρεώσεων πού ἔχουν ἀπέναντι τῶν ζώων τους ἔχουν καὶ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι στοῦ κοινωνικοῦ σύνολο. Μὲ ἄλλα λόγια θά πρέπει νά εἶναι ὄχι μόνον Φιλόζωοι ἀλλὰ καὶ Φιλάνθρωποι. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο θά πρέπει νά ἐφαρμόζουν τὶς παρακάτω γενικὲς ἀρχὲς ὑγιεινῆς:

α) Νά προγραμματίζουν τὶς γεννήσεις τῶν ζώων τους στὸ ἐπιθυμούμενο minimum.

β) Νά χορηγοῦν εὐθανασία στὰ ἀνεπιθύμητα νεογνά.

γ) Νά προστατεύουν τὴν ὑγεία τῶν ζώων τους μὲ τὰ σχετικὰ ἐμβόλια καὶ φάρμακα.

δ) Νά ἀποφεύγουν τὴν ρύπανση τῶν δρόμων, πλατειῶν, κοινοχρήστων χώρων, δημοσίων κήπων καὶ χώρων παιδικῶν παιχνιδιῶν (παιδικὲς χαρὲς) ἀπὸ τὰ ζῶα τους.

δ) Νά διατρέφουν τὰ ζῶα τους μὲ τροφὲς μαγειρευμένες ἢ συντηρημένες. Εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ διαφώτιση τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ζώων γιὰ τοὺς τρόπους προστασίας τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὶς ἀνθρωποζωνοδόους, θὰ συμβάλῃ σημαντικὰ στὴν προστασία τῆς Δημόσιας Ὑγείας. Τέλος ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ γιὰ τὴν δημιουργία ἐνὸς ἐνιαίου φορέα ποὺ θὰ καταρτίζει καὶ θὰ συντονίζει τὰ προγράμματα καταπολεμῆσεως καὶ ἐκρίζώσεως τῶν ἀνθρωποζωνοδόων.

IV. Βρουκέλλωση. (Εἰσηγητὲς Renato Farina καὶ Γεώργιος Ξένος)

α) Βοοειδῆ: Τὸ ἐφαρμοζόμενο πρόγραμμα ἐξυγίανσης τῶν βοειδῶν στὸ τόπο μας εἶναι, σὲ γενικὲς γραμμές, τὸ ἴδιο μὲ ἐκεῖνο ποὺ ἐφαρμόζεται στὴν Ἰταλία ποὺ καὶ τὰ δυὸ εἶναι ἐναρμονισμένα μὲ τὶς γενικὲς κατευθύνσεις ποὺ προβλέπονται ἀπὸ τὴν ΕΟΚ.

Ὁ ἐμβολιασμός τῶν νεαρῶν μοσχίδων ἡλικίας 4-7 μηνῶν μὲ τὸ ἐμβόλιο S19 δίνει πάρα πολὺ καλὴ προστασία καὶ γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Σὲ πολὺ μολυσμένες ἐκτροφές συνιστᾶται νὰ ἐμβολιάζονται ὅλα τὰ νεαρὰ ζῶα 4-7 μηνῶν, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ τὰ ἀρσενικά.

Ἡ δοκιμὴ μὲ τὸ Rose-Bengal εἶναι μιὰ ὁρολογικὴ μέθοδος εὐκόλη, πρακτικὴ, χαμηλοῦ κόστους μὲ πολὺ ἀξιόπιστα ἀποτελέσματα. Συγκρινόμενη μὲ τὴν δοκιμὴ τῆς Ε.Σ., δίνει ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα συμφωνοῦν σὲ ποσοστὸ 98%. Συνιστᾶται ἡ υἱοθέτησή της μαζὶ μὲ τὶς ὁρολογικὲς δοκιμὲς ρουτίνας καὶ ἡ ἐφαρμογὴ της σὲ εὐρεία κλίμακα.

Εἰδικώτερα γιὰ τὴν Ἑλλάδα, προκύπτει ὅτι στὰ τέσσερα χρόνια τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν πολὺ ἱκανοποιητικά. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴ μείωση τοῦ ποσοστοῦ προσβολῆς, ποὺ ἀπὸ 7% στὸ πρῶτο ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος κατέβηκε μέσα σὲ τέσσερα χρόνια στὸ 2%.

β) Αἰγοπρόβατα: Σὲ ὅτι ἀφορᾷ στὸ αἰγοπρόβατο ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν γενικὲς κατευθύνσεις ἀπὸ τὴν ΕΟΚ, κάθε χώρα ἐφαρμόζει τὸ δικό της πρόγραμμα. Ἀπὸ τὴν συζήτηση ποὺ ἐγίνε ἀποδείχθηκε ὅτι τόσο ἡ Ἑλλάδα ὅσο καὶ ἡ Ἰταλία ἐφαρμόζουν τὸ ἴδιο σχεδὸν πρόγραμμα. Ἀπὸ τὴ πείρα ποὺ ἀποχτήθηκε πάνω στὸ τομέα τῆς προφύλαξης τῶν αἰγοπροβάτων ἀπὸ τὸν Μελιταῖο Πυρετὸ, ἀποδείχθηκε ὅτι, σὲ πρώτη τουλάχιστο φάση, ἐπιβάλλεται ὁ γενικὸς ἐμβολιασμός ὅλων τῶν ἀμνοεριφίων ἡλικίας 3 - 6 μηνῶν μὲ τὸ ἐμβόλιο REV 1. Κατὰ τὴν δευτέρη φάση, μετὰ ἀπὸ τὸν γενικὸ ἐμβολιασμὸ προτείνεται ἡ συνεργασία Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν εἰδικῶν πάνω στὴν ἐξεύρεση τῶν πιὸ κατάλληλων ὁρολογικῶν μεθόδων γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῶν μολυσμένων ἀτόμων.

Τέλος θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ὁ ἐμβολιασμός 3.600.000 ἀμνοεριφίων μὲ τὸ ἐμβόλιο REV 1, ἀποτελεῖ χωρὶς ἀμφιβολία μιὰ πάρα πολὺ ἀξιόλογη προσπάθεια τῶν κτηνιατρικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

V. Φυματίωση. (Εισηγητές Domenico Galassi, Ἀρίσταρχος Σεϊμένης καὶ Βασ. Χαντζής)

Ἡ ἐκρίζωση τῆς Φυματίωσης τῶν βοειδῶν δὲν ἐγγυᾶται τὴν ἐξαφάνιση τῆς ἀρρώστειας στὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦτο γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, ὑπάρχει ἐπίσης τὸ κύκλωμα μετάδοσης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐκρίζωση τῆς Φυματίωσης βασίζεται στὴ χρῆση τῆς Φυματίνης P.P.D. ἡ ὁποία στὶς περισσότερες περιπτώσεις δίνει ἀποτελέσματα ἀξιόπιστα. Σὲ σπάνιες ὁμως περιπτώσεις μπορεῖ ἡ Φυματίνη νὰ δώσῃ μὴ εἰδικές ἀντιδράσεις. Τὰ ἀνώνυμα καὶ περιστασιακὰ Μυκοβακτηρίδια ποὺ δίνουν αὐτὲς τὶς μὴ εἰδικές ἀντιδράσεις, εἶναι ἀρκετὰ διαδομένα καὶ πρέπει νὰ ἀνιχνεύωνται συστηματικὰ ἰδίως στὶς ἐκτροφές ποὺ ἔχουν ἐξυγιανθεῖ. Ἐν τούτοις, ἡ ἐπιδημιολογικὴ ἔρευνα καὶ οἱ ἐργαστηριακές ἐξετάσεις δὲν μποροῦν πάντοτε νὰ ἐξηγήσουν περιστατικὰ θετικῶν ἀντιδράσεων σὲ ἐκτροφές ποὺ ἔχουν ἐξυγιανθεῖ. Ἡ χρῆση ἡλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν γιὰ τὴν ἐπιδημιολογικὴ ἔρευνα τῆς φυματίωσης μᾶς βοηθᾷ νὰ βγάλωμε συμπεράσματα καὶ νὰ κερδίζωμε χρόνο στὴν ἐπεξεργασία τῶν στοιχείων.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1977 καταρτίσθηκε καὶ ἐφαρμόζεται πρόγραμμα καταπολέμησης τῆς φυματίωσης τῶν βοειδῶν στὸν τόπο μας, ἀλλὰ ὅπως εἶναι εὐνόητο ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι δύσκολη, δαπανηρὴ, πολὺπλευρη καὶ συνεπῶς μακροχρόνια.

VI. Ἐχينوκοκκίαση — Ὑδατίδωση: (Εισηγητὴς Μιχαὴλ Βασάλος)

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ σὲ μιὰ χώρα ἐνὸς προγράμματος ἐλέγχου καὶ ἐκρίζωσης τῆς ἐχينوκοκκίασης - ὑδατίδωσης εἶναι:

1. Μιὰ σὲ βάθος ἐπιδημιολογικὴ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὴν ὑδατίδωση τῶν ξενιστῶν τῆς κυστικῆς μορφῆς τῆς ταινίας τοῦ ἐχينوκόκκου καὶ τὴν ἐχينوκοκκίαση τῶν τελικῶν ξενιστῶν τοῦ παρασίτου. Ἡ ἐπιδημιολογικὴ αὐτὴ ἔρευνα πρέπει νὰ δώσῃ ἀπάντηση σὲ μιὰ σειρὰ ἐρωτημάτων ὅπως π.χ.

— Ποιὲς εἶναι οἱ συγκεκριμένες συνθήκες ποὺ ἐπέτρεψαν τὴν εἰσβολὴ τοῦ ἐχινόκοκκου στὴν ὑπὸ ἐξυγίανση περιοχὴ καὶ ποιὲς εἶναι ἐκεῖνες ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν διαίωνιση τῆς παρουσίας του.

— Κάτω ἀπὸ ποιὲς συνθήκες ἀναπτύχθηκαν καὶ σταθεροποιήθηκαν οἱ ἐπιδημιολογικοὶ κύκλοι τῆς ταινίας τοῦ ἐχينوκόκκου ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν περιοχὴ.

— Ποιοὶ εἶναι στὴ δοσμένη περιοχὴ οἱ τελικοὶ καὶ ἐνδιάμεσοι ξενιστὲς τοῦ παράσιτου, ποιὲς οἱ μεταξύ τους οἰκολογικὲς σχέσεις καὶ ποιὲς οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στοὺς τελικοὺς ξενιστὲς του καὶ στὸν ἄνθρωπο.

— Ποιὲς εἶναι οἱ συγκεκριμένες πηγὲς μόλυνσης τῶν τελικῶν καὶ ἐνδιάμεσων ξενιστῶν τοῦ παράσιτου καὶ ποιὲς ἐκεῖνες τοῦ ἀνθρώπου.

— Ποιὲς εἶναι οἱ συνθήκες (οἰκονομικές, οἰκολογικές, οἰκιστικές, δομικές, θεσμικές, ἥθη, ἔθιμα, προκαταλήψεις) ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν ὑπαρξὴ καὶ διατήρησιν αὐτῶν τῶν πηγῶν.

— Ποιοὶ εἶναι οἱ παράγοντες ποὺ μποροῦν νὰ ἐνεργοποιήσουν ὑπολανθάνουσες ἢ δυνάμει ἐστίες τοῦ ἐχινόκοκκου ποὺ ὑπάρχουν στὴν περιοχὴ.

— Ποιό είναι τὸ μέγεθος τοῦ προβλήματος: οἰκονομικό, κοινωνικό, ὑγειονομικό τοῦ ἐχινόκοκκου στὴν περιοχὴ αὐτή.

— Ποιό είναι τὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ καὶ ποιὰ τὰ μέσα ποὺ μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ μιὰ προσπάθεια ἐλέγχου τῆς ἀρρώστειας καὶ ἐκρίζωσης τῆς ἀπὸ τὴν περιοχὴ.

— Ποιὸς εἶναι ὁ προσφορώτερος τρόπος εὐαισθητοποίησης τοῦ πληθυσμοῦ.

— Ποιοὶ εἶναι οἱ καταλληλότεροι φορεῖς γιὰ νὰ ἀναλάβουν τὴν προσπάθεια τῆς ἐκρίζωσης τῆς ἀρρώστειας ἀπὸ τὴν περιοχὴ.

— Ποίό εἶναι τὸ σύστημα πληροφόρησης καὶ ἀλληλοπληροφόρησης ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς φορεῖς.

2. Ἡ ἐκπόνηση ἐνὸς προγράμματος ἐλέγχου καὶ ἐκρίζωσης τοῦ ἐχινόκοκκου ἀπὸ τὴν περιοχὴ. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχη σὰν στόχους:

— Τὴν ἐξυγίανση τῶν πηγῶν μόλυνσης τῶν ξενιστῶν τῆς κυστικῆς μορφῆς τοῦ ἐχινόκοκκου.

— Τὴν ἐξυγίανση τῶν πηγῶν μόλυνσης τῶν ξενιστῶν τῆς ἐνῆλικης μορφῆς τῆς ταινίας τοῦ ἐχινόκοκκου.

— Τὴ δημιουργία συνθηκῶν ποὺ νὰ μὴν ἐπιτρέπουν τὴν μόλυνση τῶν ἐλεύθερων ὑδατιδώσεως - ἐχينوκοκκιάσεως περιοχῶν καὶ τὴν ἀναμόλυνση τῶν περιοχῶν ποὺ θὰ ἐξυγιαίνονται.

— Τὴν ἐνημέρωση τοῦ πληθυσμοῦ γύρω ἀπὸ τὴν ὑδατίδωση - ἐχينوκοκκίαση καὶ

3. Ἡ δημιουργία τῶν ἐπὶ μέρους προϋποθέσεων ποὺ θὰ καταστήσουν δυνατὴ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος καὶ ποὺ εἶναι οἱ ἑξῆς:

— Κατάλληλη νομοθεσία.

— Ὑπαρξὴ τοῦ ἀπαραίτητου ἐπιστημονικοῦ καὶ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ ποὺ θὰ ἐφαρμόσῃ τὸ πρόγραμμα.

— Ὑλικά μέσα (φάρμακα, ὄργανα, ἐργαλεῖα).

— Ἐνεργοποίηση τῶν ἐπιλεγμένων γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος φορέων.

— Δυνατότητα ἀπρόσκοπτης χρησιμοποίησης τόσο τοῦ ἀνθρώπινου ὅσο καὶ τοῦ ὑλικοῦ δυναμικοῦ.

— Ὑπαρξὴ τῶν ἀναγκαίων πιστώσεων.

— Ἀποδοχὴ ἀπὸ μέρους τῆς Κυβέρνησης τῆς ἀναγκαιότητας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος.

— Τὸ κόστος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος νὰ εἶναι μικρότερο ἀπὸ τὴν προκαλούμενη ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια οἰκονομικὴ ζημία.

Ἡ Ὑδατίδωση - Ἐχينوκοκκίαση στὴν Ἑλλάδα

Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει σοβαρὸ πρόβλημα ὑδατίδωσης - ἐχينوκοκκίασης γιατί:

— Κάθε χρόνο χειρουργοῦνται γιὰ ὑδατίδωση περισσότερα ἀπὸ 1.000 ἄτομα.

— Ἡ προκαλούμενη ἀπὸ τὴν ὑδατίδωση οἰκονομικὴ ζημία ξεπερνᾷ τὰ πεντακόσια ἑκατομμύρια δραχμὲς τὸ χρόνο.

— Στὴν Ἑλλάδα παρεμβάλλονται ὁ ποιμενικὸς καὶ συνανθρωπικὸς κύκλος τοῦ ἐχινόκοκκου.

— Τὸ συνολικὸ κόστος ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος ἐκρίζωσιν τοῦ ἐχινόκοκκου ποὺ θὰ διαρκέσῃ 10 περίπου χρόνια ἀνέρχεται σὲ 900 ἑκατομμύρια δραχμὲς περίπου.

— Εἶναι δυνατὴ ἡ αὐτοχρηματοδότηση τοῦ προγράμματος.